

Egy igaz Ember – dr. Hartman Ernő

2011. december 30., 572. szám

Gyermekgyógyász kollégám 2011. szeptember 1-jén lett volna 100 esztendő. A centenáriuma kapcsán, rá emlékezve, szeretnék néhány gondolatot megosztani a kedves olvasóval.

Beregszász szülöttjeként, zsidó családban, 1911 szeptemberében látta meg a napvilágot. A zordon XX. század, amely két világháborúnak, több polgárháborúnak, holokausztnak és sokféle egyéb népi társnak volt szülőanyja, igen mostohán bánt el vele.

Már a kezdeteknél sem mentek a dolgok simán. Csak többszöri nekifutás után vették fel a Beregszászi Magyar Királyi Állami Főgimnáziumba, amelyet 1933-ban jeles eredménnyel végzett el. Többek között olyan, későbbben ismert és elismert emberekkel tanult együtt, mint

Keresés

Legújabb írások

Vasárnapi üzenet

- o 2012. november 30.

Kárpátalja

- o Néhány fontos cikkely a nyelvtörvényből, amelyek érintik mindennapjainkat
- o Kisiklott egy gázolajat szállító vasúti tartálykocsi
- o Aki Gulácsyra szavazott, meg is halhat?
- o '44 mártírjaira emlékezünk
- o Megismételték a kezdeményező gyűlést
- o Még mindig nem regionális nyelv a magyar

Bán Zoltán, Goldberger Miklós, Gönczy Miklós, Weishaus Lajos, Déliczeg Irén és sokan mások.

Orvos szeretett volna lenni, de magyar egyetemre nem mehetett, mert Beregszász 1938-ig Csehszlovákia fennhatósága alatt állt. Ezért 1933-ban Prágába utazott. Itt rövid időn belül elsajátította a német nyelvet és már 1934-ben beiratkozott a prágai német nyelvű orvosi egyetemre. Az egyetemen sem lehettek gondtalan diákévei, mert a terjeszkedő német fasiszmus egyre nagyobb veszélyt jelentett Csehszlovákiára éppúgy, mint Európa többi kisállamára és az ott élő zsidó lakosságra egyaránt. Csak azok érezhették biztonságban magukat, akiknek volt lehetőségük és idejük kimenekülni Amerikába. A prágai német orvosi egyetem tanári kara azokban a nehéz időkben helyzefelismerésből és emberségből egyaránt jelesre vizsgázott: volt bennük kurázi, és néhány nappal a német megszállás előtt kiadták az orvosi diplomát diákjaiknak – ezzel több száz hallgató életét mentették meg. A fiatal dr. Hartman Ernőnek pedig volt annyi lélekjelenléte, bátorsága és szerencséje, hogy hazaszökött Magyarországra. Sajnos, azokban a nehéz időkben a magyar állam sem tudta megvédeni a zsidó lakosságát.

Sola Fide – Egyedül a Hit – ez adta a pislákoló reményt a lágerben eltöltött évek alatt, és aki hitt – az megmenekült!

Sola Gratia – Egyedül a Kegyelem. A kegyelmet Isten akaratából a szövetséges haderők adták, akik közös erővel rombolták le a Harmadik Birodalmat.

Sola Scriptura – Egyedül a Szentírás! A Tóra, a Biblia olvasása adott az erőt a talpon maradáshoz, az élet újrakezdéséhez, a családalapításhoz és mindahoz, ami a nagybetűs Életet szebbé és jobbá tudja varázsolni.

Dr. Hartman Ernőt a háború végén a szíve újra hazahozta Beregszászba, ami akkor már szovjet terület volt. Akkoriban itt nagy volt az orvoshiány, ő pedig boldogan felajánlotta segítségét az egészségügy újra- és újjászervezéséhez. Beregszászban volt egy nagyszerű kórházi épület, de alig volt orvos, még kevesebb a szakképzett ápoló, műszerek – szinte semmi. Hiányzott a szakirodalom, meg az orosz vagy ukrán nyelvet beszélő munkatárs. Egyszerőval a kezdetek kezdetén dr. Hartman Ernő a napnak mind a 24 órájában a kórházban tevékenykedett. Szervezte az újszülöttek ellátását, vezette a gyermekgyógyászati osztályt, ahol mint osztályvezető főorvos igen sokat tett az osztály hírnevének öregbítéséért.

Régiók

- o Pluszpénz a gyerekeket magyar iskolába írató szlovákiai szülőknek
- o Befogadóbbá válhat az RMDSZ
- o Felháborodtak az óriási zászlón a magyarok
- o Székely gyors–Csíksomlyó expressz néven indul jövőre a csíksomlyói zarándokvonat

Ukrajna

- o Lucenko még két év börtönt kapott
- o Egyszerűsítették az adószám igénylését
- o Januártól Magyarországon keresztül érkezik a földgáz

Mozaik

- o Séta a munkácsi várban
- o Katalin-bál Munkácson

Sport

- o Ungvári zakó Donyeckben
- o Gát a megyei BL-győztes
- o Magyar siker a Turcsin-kupán

Gazdasárok

- o A hajtatott zöldegek trágyázása

Dr. Hartman Ernő gyermekgyógyász szinte az elsők között volt, aki Kárpátalján, Beregszászban bevezette és sikerrel alkalmazta a cseppinfúziót. Annak idején az forradalmian új eljárás volt, rengeteg gyermek köszönheti e módszer kárpátaljai meghonosításának az életét. A Szovjetunióban a leningrádi Tur és Maszlov akadémikusok dolgozták ki a cseppinfúzió arany szabályait. Dr. Hartman Ernő egy nagyot gondolva levélben Tur akadémikustól kért és kapott felszerelést és irodalmat a módszer alkalmazásához. Szinte ugyanakkor Maszlov akadémikussal is felvette a kapcsolatot: tőle is gyermekgyógyászati szakkönyveket kapott, szintén térítésmentesen. Manapság ezt a nagylelkű gesztust bátran nevezhetjük a Beregszásznak szánt első humanitárius segélynek! (Mindezt Necsajeva Vera Mihajlovna-tól tudom. A néhai gyermekgyógyászó nagybetegen mesélte nekem mindezt, amikor mentőorvosként meglátogattam őt.)

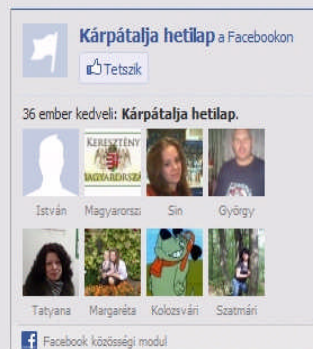
Egy másik alkalommal – már 1960-at írtunk – dr. Hartman újra felhasználva leningrádi kapcsolatait, a beregszászi gyermekgyógyászok részére saját költségén beszerezte a kevés példányszámban megjelent a „gyermekgyógyászat sokoldalú tárházát”, a Fanconi-féle kötetet. Ebből hat példányt ajándékozott szét – az egyik példánynak magam is boldog tulajdonosa vagyok. Mivel akkor én még nem dolgoztam Beregszászban, azt a példányt a nyolcvanas években a már említett dr. Necsajevától kaptam ajándékba.

Én személyesen dr. Hartman Ernőt – a kiváló Embert és gyermekgyógyászt, nagyszerű kollégát – 1968 októberében ismertem meg, amint családommal hazaköltöztem Csemeryigovból Beregszászba. Nekem szerencsém volt, és az is megadott, hogy bő 4 esztendő (haláláig, 1973-ig) dolgozhattam vele a beregszászi gyermekgondozóban. Szerény és halk beszédű ember volt. Ennek dacára bárhol is jelent meg, mindig a figyelem középpontjába került, mert mosolygó szeme szinte megvilágította hosszúkás arcát. Nem volt ígéretgő, de szavatartó ember volt, rokonszenves, jó humorú, bátor és segítőkész. Nem volt meghunyászkodó! Az igazságért a főnökeivel is szembeszállt. Pedig ez a Sztálin utáni, a hrucsovi tavasznak becézett időben sem volt teljesen veszélytelen! Jól szemlélteti ezt a következő eset. Azon idők kórházi főorvosa, dr. Páfi és annak helyettese féltámaszban a gyermekosztálytól kapták a fizetést, de eszük ágában sem volt azt ledolgozni. Dr. Hartman többször is megkötötte tőlük a munkát – ez pedig az állásába került. A tapasztalt, jónevű szakembert áthelyezték körzeti orvosnak a város szélén

állásába került. A tapasztalt, jónevű szakembert áthelyezték körzeti orvosnak a város szélén elterülő romatelepre. A cigánytáborban 2000-nél jóval több ember lakott putriknak sem nevezhető kulpintyókban, amelyeknek nem voltak ablakai, sem ajtaja. Pontosabban megvoltak a nyílásai, de odaszegezett pokrócokkal voltak befedve. Úttalan utak voltak köztük, és kora tavasztól késő őszig vendégmarasztaló sár. A tábor lakói között 60-70 egy éven aluli gyermek volt, akik az éppen ott működő gyermekgyógyász nagy-nagy gondját-baját képezték. Nehéz volt a betegeket megtalálni, mert több száz Horvát, Tejfel, Lakatos között kellett keresgélni, de sem utcák, sem házzámok nem voltak. A főnökség kajánul szemlélte, hogy fog a nem éppen fiatal orvos boldogulni. És boldogult! Dr. Hartman saját költségén vett egy doboz piros és zöld festéket. Teremtett piros utcát, ahol a házak piros sorszámot kaptak, és zöld utcát – ahol viszont zöldet. Amikor házhoz hívták az orvost, nemcsak a nevét kérdezte a betegnek, de azt is, milyen színű utcában lakik és hány szám alatt. Persze már akkor is voltak becsapós hívások, nem létező beteghez. Egy most több unokás nagymama, de a múlt század 60-as éveiben még hajdon nővérke mesélt el nekem egy akkori anekdotaszzerű történetet: Már jócskán belefáradva járta Ernő bácsi a házikók sorát, emelgetve a pokrócajtókat, -ablakokat, mindenhova be-bekialtva: „Van itt beteg gyerek?” A legtöbb helyen választ sem kapott, mert a házigazda nem volt otthon. De az egyik házikóból bizony egy dörmögő férfihang válaszolt: „Gyerek, gyerek... Hát hol van itt még gyerek? Nem látja az orvos elvtárs, hogy most csináljuk!”

1968 októberétől már jómagam is aktív tagja lehettem a beregszászi gyermekgyógyászok kis közösségének. Mindig megnyugtató érzés volt a számomra, ha úgy hozta a sors, hogy párhuzamosan rendelhettem Ernő bácsival. Bizony előfordult, hogy problémás betegem adódott. Ilyenkor átkocogtam az „öreghez”, előadtam a tüneteket, esetleg ő rákérdezett erre-arra, és megvolt a tökéletes diagnózis. Csodáltam is ezért nagyon! Néha viszont azt mondta: Gyere át a beteggel, hadd nézzek a fülébe! Tudniillik Ernő bá magánszorgalomból igen jó fül-orr-gégészé képezte ki magát. A fülproblémák viszont sok álmatlan éjszakának voltak okozói a betegeknek és szüleiknek egyaránt.

A lelkem képernyőjén, ahogy pergetem vissza az időt, jut eszembe: dr. Hartman Ernő kolléga igen szerette a frappáns latin közmondásokat. Az élet sok-sok problémájára mindig talált a tarsolyában egyet-egyet.

Linkajánló

Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség
Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kárpátaljai Református Egyházkerület
Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye
„KMKSZ” Jótékonyági Alapítvány
„GENIUS” Jótékonyági Alapítvány
Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

Felhívás

Soós Kálmán-öszöntő

Soós Kálmán-öszöntő

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Balassi Intézet pályázatot hirdet a Soós Kálmán-öszöntőjára.

Fodó Sándor-öszöntő

A KMKSZ 2005 szeptemberében hozta létre első alapító elnöke emlékének tisztelegve a Fodó Sándor-öszöntőjait, melyet az idei évben újra meghirdet.

XIX. Bolyai János matematikai vetélkedő

A Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középiskola 2012. december 15-én megrendezi a soros, XIX. Bolyai János matematikai vetélkedőt.

1. Qui bene diagnosticit – bene curat. (Aki jól diagnosztizál – jól is kezel.)
2. Salus aegroti suprema lex! (A beteg érdeke mindenek felett!)
3. Dimidium facti qui bene coepit habet. (A kezdet az elvégzett munka fele.)
4. Dives est, qui sapiens est. (Az gazdag, aki bölcs.)
5. Bona causa triumphat. (A jó dolog győzedelmeskedik.)

Mottó: Ahol szükség van rám,

Kell tudásom, munkám,

Ott lehessenek Én!

Siklós József

Dr. Kertész Árpád

P.S. Az Ernő bácsiról rajzolt képhez szorososan hozzátartozik, hogy öt nyelven beszélt, írt és olvasott anyanyelvi szinten: magyarul, németül, angolul, csehül, oroszul. A Beregszászi Városi Tanácstól 2000-ben posztumusz megkapta a Pro Urbe Díjat. Emléktábla őrzi nevét Beregszászban azon a házon, ahol évtizedekig lakott családjával. Illik megemlékeznem azokról az aranyos nagymamákról is, akik annak idején mint fiatal ápolónővérek dolgoztak dr. Hartman Ernő bácsi mellett, nekik sok információt köszönhetek. Név szerint: Dancs Erzsike, Knobloch Erzsike, Tóth Emma, Szűcs Magduska. Szerettem volna dr. Papp Andreával, dr. Bagina Edittel, dr. Fábán Emmával, a hajdani főnővérrel, Vajdánics Lena Andrejennával beszélni – de ők már huzamosabb ideje nem tartózkodnak Beregszászban. Szólnom kell még egy segítőkész emberről, Sepa Jánosról, a Beregvidéki Múzeum igazgatójáról, ő tette lehetővé számomra, hogy elolvassam a 90 éves Hartman Irénke néni A három életem című önéletrajzi kötetét. Számomra megrázó élmény volt a könyv. Végezetül még annyit: a néhai dr. Hartman Ernő gyermekgyógyász örök álmát a beregszászi zsidó temetőben alussza. A sírhantján gyakran van friss virág.